

BEHEERSPLAN BESCHERMD CULTUURHISTORISCH LANDSCHAP GEHUUCHT AMELGEM EN OMGEVING

BIJLAGEN

HESELTEER BYBA

SLIJTVAST ECOLOGISCH ADVIES EN BEHEER

STRAMIEN

COLOFON

Titel: Beheersplan beschermd cultuurhistorisch landschap gehucht Amelgem en omgeving

Versie: november 2020

Opdrachtgever: Regionaal Landschap Brabantse Kouters
Houtemsesteenweg 23 – 1800 Vilvoorde
in opdracht van Gemeenten Meise, Merchtem en Wemmel

Illustratie voorzijde: orthofoto 1971 van de omgeving van Amelgem (bron: Cartesius.be)

Kaarten: bij de bespreking van verschillende kaarten werd, tenzij anders vermeld, gebruik gemaakt van beschikbare kaarten via Geopunt.be, of via Cartesius.be. Topografische achtergronden zijn uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C16227 – www.ngi.be.

De SWOT- en visie kaarten dienen gelezen te worden als nader te onderzoeken suggesties.

Auteur: Stramien CV / HESSELTEER bvba

Contact:

HESSELTEER bvba
Sint Hubertusstraat 105
2600 Berchem
T: 0499/80.88.55
info@hesselteer.com

HESSELTEER BYBA
SLIJTVAST ECOLOGISCH ADVIES EN BEHEER

in samenwerking met:

STRAMIEN, architectuur & ruimte CV
Mechelsesteenweg 271 bus 5
2018 Antwerpen
tel 03 248 54 02
info@stramien.be
www.stramien.be

STRAMIEN

INHOUD

8. Toevoegingen - Overzicht Bijlagen	4
9. Bijlagen	5
9.1 Handelingen vrijgesteld van toelating	5
9.2 Toelatingsplichtige handelingen bomen & struiken	6
9.3 Lijst ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart.	7
9.4 Literatuur & Referenties	13
9.5 Figuren	14
9.6 Extra (zaadmengsel, boomsoorten, BO's)	16

8. TOEVOEGINGEN

8° Extra toevoegingen vnl. voortkomend uit de wettelijke bepalingen van het uitvoeringsbesluit.

Overzicht van de verplichte en extra bijlagen. De bijlagen zijn te vinden vanaf pagina 5.

Bijlagen	Verwijzing
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	Zie hoofdstuk 1
Lijst van geplande werkzaamheden	Zie hoofdstuk 6
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Bijlage 1
Lijst van werken aan bomen, struiken en kleine landschapselementen waarvoor toelating nodig is	Bijlage 2
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	Bijlage 3
Literatuur & Referenties	Bijlage 4
Figuren	Bijlage 5
Extra (zaadmengsel, boomsoorten, BO's)	Bijlage 6
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	n.v.t.
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	n.v.t.
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	n.v.t.

9.1 HANDELINGEN VRIJGESTELD VAN TOELATING

Enkel het regulier onderhoud van **bestaande landschapselementen** is vrijgesteld van toelating.

Voor elke andere wijziging in het landschap moet bij Agentschap Onroerend Erfgoed nagegaan worden of de werken toelatings- of vergunningsplichtig zijn.

Het opnemen van een maatregel in het beheersplan betekent dus niet automatisch dat de maatregel vrijgesteld is van toelating.

9.2 TOELATINGSPLICHTIGE HANDELINGEN BOMEN, STRUIKEN & KLEINE LANDSCHAPSELEMENTEN

Alle bomen, struiken of kleine landschapselementen zijn van belang voor de erfgoedwaarde van het cultuurhistorische landschap.

Conform artikel 6.2.6. 7° van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 mogen **bomen en struiken of kleine landschapselementen niet** worden **geveld of beschadigd** en mag de **groeiplaats en groeivorm niet** worden **gewijzigd** **zonder het verkrijgen van een toelating** van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Regulier onderhoud dat volgens de regels van de kunst wordt uitgevoerd, is uiteraard **wel vrijgesteld van toelating**.

9.3 LIJST ZEN-ERFGOED MET AANDUIDING OP KAART

Beschermd cultuurhistorisch landschap Gehucht Amelgem en omgeving:
Voorstel ZEN-erfgoed. Goedgekeurd op 10/02/2021

ZEN-erfgoed wordt voorgesteld binnen de perimeter van het beschermde cultuurhistorische landschap.

1.1 Individuele bomen

De **winterlinde** (*Tilia cordata*) op de hoek van de Strooistraat en de Heirbaan: de winterlinde is een hoekboom en tevens kapelboom die het kruispunt markeert van de historische wegen Heirbaan (Romeinse origine) en Strooistraat (aanwezig op Ferraris).

De boom markeert enerzijds het kruispunt, maar door de hoge ligging van de groeiplaats is hij ook een markant punt in het landschap, en verwijst mogelijk naar het eertijdse 'Lindeveld baken'.

De boom, met een stamomtrek > 320 cm, ondersteunt ook het landelijk karakter in de Vlaamse rand rond Brussel. Aan de noordzijde van de boom is een boomkapelletje opgehangen. De boom heeft nauwelijks beschadigingen en verkeert in goede conditie. De wegen op het kruispunt zijn deels in kassei en deels in asfaltverharding. De groeiplaats van de boom verdient esthetische en fysieke verbetering en bescherming.

Winterlinde op het kruispunt van Heirbaan en Strooistraat

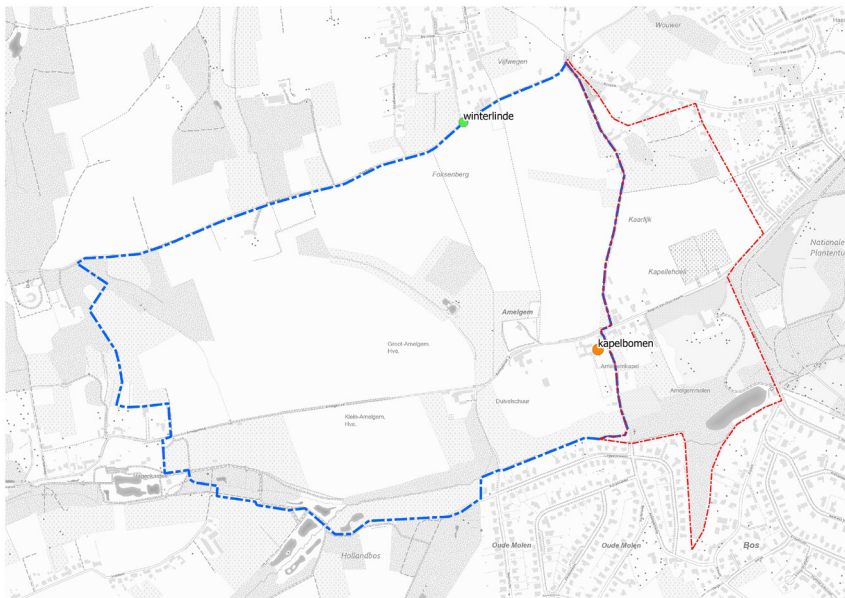

Veterane kapelbomen met achterstallig knotbeheer

De **kapelbomen** rond de Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte kapel. Rond de beschermde kapel staan 7 esdoorns (3 *Acer platanoides* + 4 *Acer pseudoplatanus purpureum*) met (zwaar) achterstallig knotbeheer (VTA-rapportage Arbol Bommenservice 2015). De bomen staan kringsgewijs rond de kapel in een eerder kale, halfverharde bodem. De bomen zijn zodanig hoog uitgegroeid dat de kapel ertussenin nagenoeg aan het oog onttrokken wordt en tevens in een zeer vochtige omgeving staat. Zowel de bomen als de bodem behoeven herstelbeheer.

De aanwezigheid van de esdoorns gaat terug op de eerste helft van de 20e eeuw.

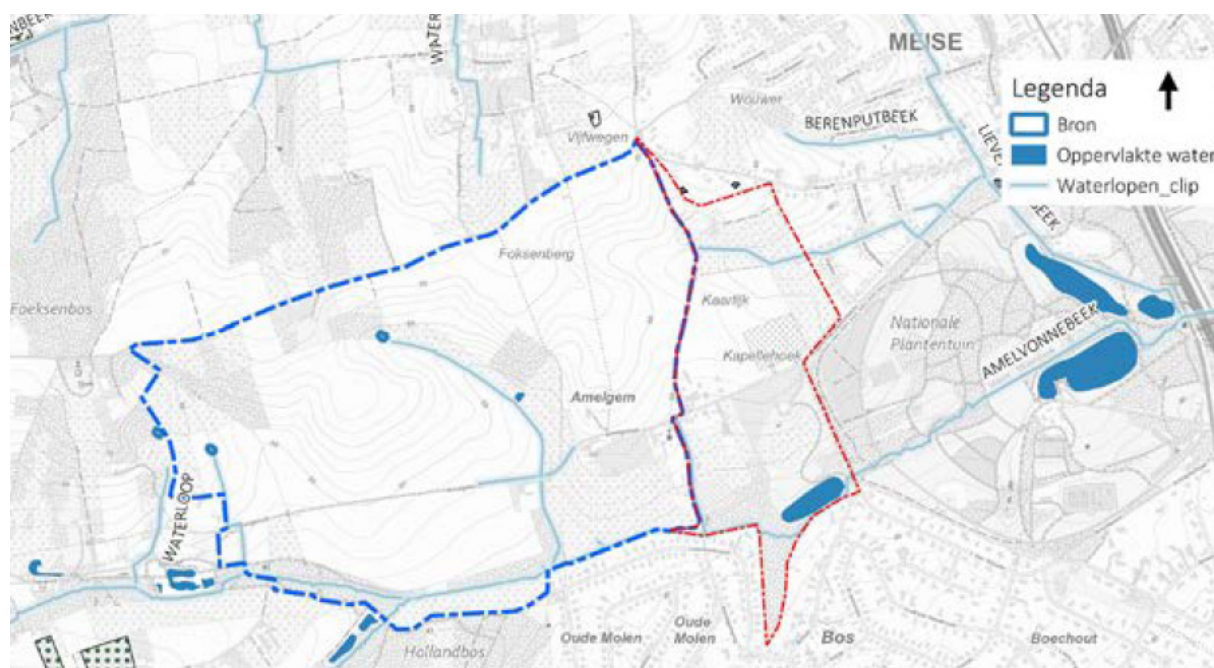
Een beschrijving van het Caertboek van de Abdij van Grimbergen daterend uit 1699 spreekt van een kapel en de “boomgaert”.

ZEN bomen.

1.2 Bronnen

De natuurlijke bronnen zijn belangrijke elementen in de landschapsopbouw, waarvan het herstel en het behoud wordt vooropgesteld. Ze kenden vroeger een economisch nut in de vorm van watervoorziening voor het vee. Deze functie is heden ten dage niet aanwezig.

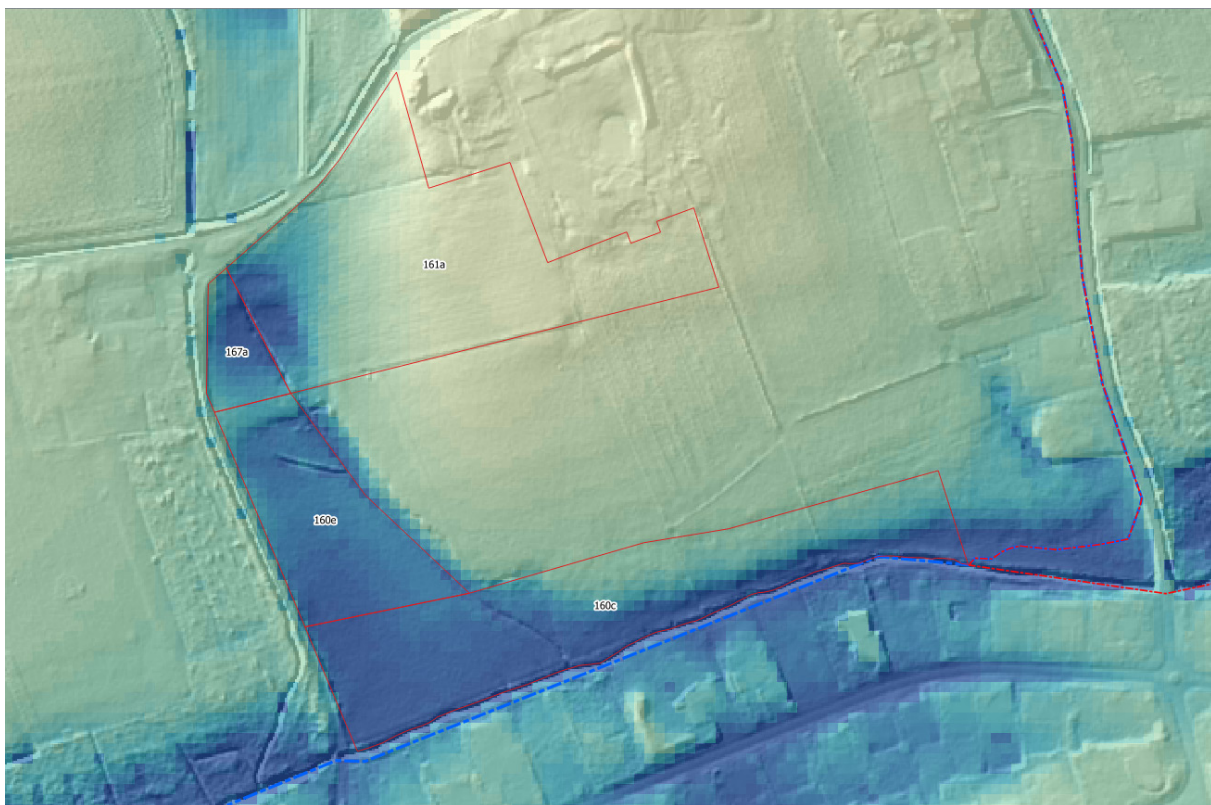

Locatie van bronnen (boven) en uitgegraven bron in een populierenbosje aan Vossenhol (onder)

1.3 Microreliëf en graften

De percelen van het Vijverblok, locatie van de voormalige abdijvijvers

De locatie waar de vijvers van de abdij zich bevonden is landschappelijk nog steeds goed herkenbaar. Het betreft de volledige kadastrale percelen 160a en 167e en delen van de percelen 160c en 161a. De percelen vormen de natuurlijke landschappelijke laagte van de 'monding' van het zijloopje van Voshol in de Amelvonnebeek, en vormen een natuurlijk overstromingsgebied. Een dwarsdijk tussen de voormalige vijvers is ook nog herkenbaar in het reliëf op de grens van de percelen 167a en 160e. In perceel 160c is de van nature bredere laagte van de Amelvonnebeek ook nog in het reliëf aanwezig. De natuurlijke laagte is actueel in landbouwgebruik, als grasland.

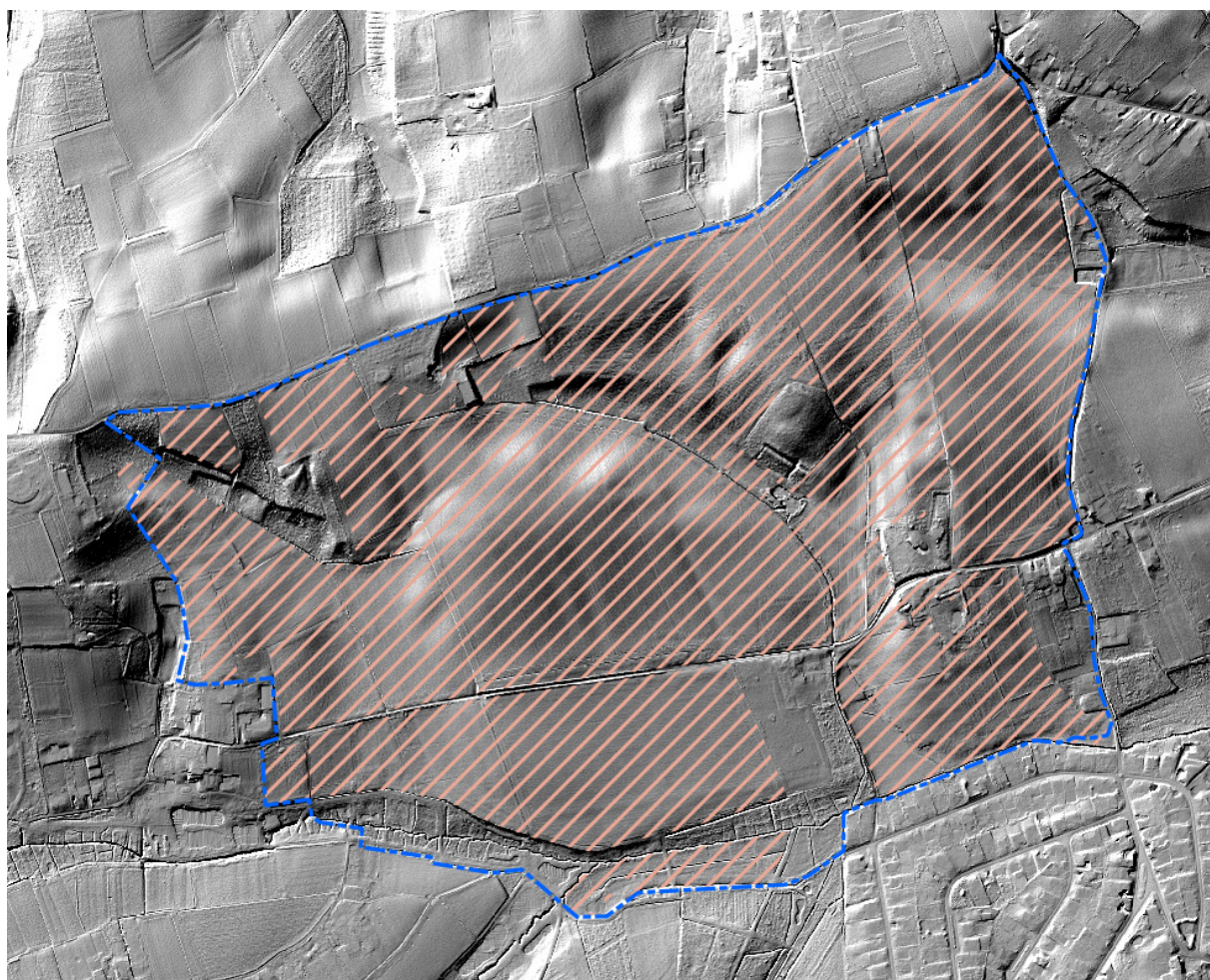

Ligging van de percelen van het voormalige Vijverblok op de kaart met de gemiddeld hoogste grondwaterstand (bron Ecoplan) en het digitale terreinmodel (bron Geopunt)

11

Graften

Graften kwamen vroeger veel meer in het landschap zijn voor, maar verdwijnen onder het grootschaligere agrarische beheer. Voor het behoud en het herstel van graften en microreliëf wordt daarom een indicatieve zone aangewezen, waar deze elementen te verwachten zijn.

Indicatieve zone voor herstel van graften en microreliëf (gearceerd) op het DTM (bron Geopunt)

9.4 LITERATUUR & REFERENTIES

- Arbol Bomenservice 2015. VTA Boombeheermaatregelen. 7 es-doorns (Acer sp.) Kapel van Amelgem, Meise, Rapport
 - Foret Pro Bos (s.d.) Populier & Populicultuur. Voor een duurzame en verantwoorde populierenaanplantingen. Populier en populierenteelt 2.0. Brochure in het kader van het programma Interreg IV Transpop 2.
 - Hellmund P.C. & Smith D.S. 2006. Designing Greenways. Sustainable landscapes for nature and people. Island Press
 - Regionale Landschappen Vlaams Brabant. Hagen, heggen en houtkanten, een praktische gids. Brochure, uitgave Provincie Vlaams-Brabant.
 - Steenackers M., De Clercq W. & Schamp K. 2018. De INBO variëteiten van populier, een aanwinst voor de Europese populierenteelt. Silva Belgica juillet-aout 2018, pp. 40-47
 - Van den Balck E. 2013. Opstellen van ecoprofielen voor diverse regio's in de provincie Antwerpen. Rapport Grontmij Belgium nv i.o.v. Provincie Antwerpen.
 - Van Driessche T., Van den Bremt P. en Smets K. 2017. Handleiding voor het beheer van historische dreven en wegbeplantingen. Handleiding agentschap Onroerend Erfgoed. Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
-
- Delestré D.J. & Lindemans J. 1948. Almelgem. Het Landgoed – De Kapel – De Hoeven. De Toerist, 30 pp.
 - Ecolas & UGent 2005; Erosiebestrijdingsplan Meise
 - Econnection 2005. Bermbeheerplan Meise
 - Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Meise. 2006
 - Grontmij 2013. Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Merchtem. Tekst + kaartenbundel.
 - Guyot G. 1981. Amelgem-Ossel-Hamme.
 - Hellmund P.C. & Smith D. S. 2006. Designing Greenways. Sustainable Landscapes for Nature and People. Island Press, 283 pp.
 - Hermy M. & De Blust G. (red.) 1997. Punten en Lijnen in het landschap. Stichting Leefmilieu, Schuyt & Co, Van de Wiele, Natuurreservaten, WWF, Instituut voor Natuurbehoud.
 - Lerouge F, Vranken L, Verhoestraete D, Schuwer T (2016), Veerkracht voor het Metropolitane Kerngebied vanuit het perspectief van ecosysteemdiensten, uitgevoerd in opdracht van Ruimte Vlaanderen.
 - Meiresonne L. & Turkelboom F. (2012). Biodiversiteit als basis voor ecosysteemdiensten in regio Vlaanderen. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2012 (1). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel
 - Rodriguez Milis J. 2019. Integraal waterbeheer in het afstroomgebied van de Maalbeek. Case waterkwaliteit en erosie. Eindwerk Bachelor in de agro- en biotechnologie, Thomas More, Geel
 - Sum Research 2011. Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Wemmel.
 - Van den Broeck M. 1987. De kapel van Amelgem 1637- 1987. uitgave Heemkundige Kring Meise.
 - VLM 2014. Landinrichting. Webbrochure.

9.5 FIGUREN

Figuur 1. Afbakeningsplan van het beschermd cultuurhistorisch landschap, dat ook de beschermde monumenten omvat.	10
Figuur 2. Kadastrale percelen in de perimeter van het beheersplan (blauwe omlijning: binnen bescherming; rode omlijning: buiten bescherming).	11
Figuur 3. Eigendomsstructuur met indeling naar eigendomsblokken (iedere kleur is andere eigenaar, cfr informatie van het RL. Niet ingekleurd = niet geweten; rood = gemeente Meise)	11
Figuur 4. Gebruikelijke toponiemen cfr. de kadastrale kaart en het dagelijkse gebruik.	12
Figuur 5. Amelgem: Kapel en de twee hoeven. Caertboek van de Abdij van Grimbergen (1705) (uit beschermingsdossier OE, de kaart is georiënteerd op het zuiden zodat het noorden onderaan ligt).	13
Figuur 6. Villaretkaart (ca. 1740)	16
Figuur 7. Oostenrijkse kaart (1764-1771) (bron: https://mapire.eu/)	17
Figuur 8. Militair topografische kaart 1873 (bron: Cartesius)	18
Figuur 9. Militair topografische kaart 1902 (opname 1895, bron: Cartesius)	18
Figuur 11. Topografische kaart 1939 (bron: Cartesius)	19
Figuur 10. Kaart NGI 1961.	19
Figuur 12. Luchtfoto 1952 (bron Cartesius)	20
Figuur 13. Luchtfoto 1971 (bron Cartesius)	21
Figuur 14. Luchtfoto 1971 (bron: Geopunt)	21
Figuur 15. Luchtfoto 2000-2003	22
Figuur 16. Luchtfoto 2019	22
Figuur 17. Landbouwgebruikspercelen 2008 (bron: Geopunt)	23
Figuur 18. Landbouwgebruikspercelen 2018: verdere evolutie naar akker ipv grasland (lichtgroen) (bron: Geopunt)	23
Figuur 19. gewestplan + herbvestigd agrarisch gebied	24
Figuur 20. gewenste ruimtelijke structuur voor deelruimte 4 - Amelvonnebeekvallei	27
Figuur 21. gewenste ruimtelijke structuur voor deelgebied 5 – zuidelijk reliëfrijk gebied	28
Figuur 22. Situering van de traditionele landschappen (gekleurde invulling met naamgeving in zwart), ankerplaatsen (rode stippellijn perimeters, met naamgeving in rood) en beschermde erfgoedelementen (zwarte omlijningen) in de ruime omgeving van Amelgem:	30
Figuur 23. Groen-blauwe recreatieve verbindingen	33
Figuur 24. Bodemkaart	34
Figuur 25. Digitaal Hoogte Model (DHM) met onderliggend Digitaal Terrein Model (DTM). De vallei van de Amelvonnebeek met zijloopjes en de hoge rug (waarop de Heirbaan gelegen is) komen er duidelijk uit naar voor.	35
Figuur 26. Van nature overstroombare gebieden	36
Figuur 27. Vlaams Hydrografische Atlas en overstromingsgevoeligheid	36
Figuur 28. Erosiegevoeligheid van landbouwgebruikspercelen 2018	37
Figuur 29. Kaart en legende van de te nemen maatregelen uit het erosiebestrijdingsplan	38
Figuur 30. Omgeving van Amelgem in het bodemerosiemodel (dept. Omgeving), uitgevoerd voor geselecteerde locaties in het bekken van de Maalbeek. Het donkerrode perceel is het perceel ten noorden van de hoeve Groot Amelgem. Het oranje perceel ernaast grenst aan de oostzijde aan de Kaarliksstraat. Groene streken geven de indicatieve aangelegde grasbuffers weer (uit: Rodriguez 2019).	39
Figuur 31. De Grote Wyver (blauw omlijnd) en het ingerichte private terrein (rood omlijnd) langs de Kaarliksstraat.	40
Figuur 32. BWK: ruime omgeving. De binding van natuur aan de waterlopen en de weginfrastructuur is opvallend.	41
Figuur 33. BWK omgeving beschermd landschap en Plantentuin. De Amelvonnebeek is een belangrijke drager van natuur, die samen met de zijloopjes de verbinding maakt tussen de Plantentuin en het Foeksensbos.	41
Figuur 34. Vertaling naar Natura 2000 habitats	42
Figuur 35. Landbouwgebruikspercelen 2018, ingedeeld naar gebruik als akker (geel), grasland (groen) en landbouwinfrastructuur (oranje)	43

Figuur 36. VLM-Beheerovereenkomsten met ingang van 1/01/2020.	44
Figuur 37. Bosleeftijd	45
Figuur 38. Zwarte populier in de berm van de holle weg.	47
Figuur 39. Beheer ven bermen	48
Figuur 40. Bomen, hagen en kleine landschapselementen	49
Figuur 41. Graften en hollewegen (graften op figuur zijn niet-limitatief)	50
Figuur 42. Bronnen, poelen en beken	52
Figuur 43. Gebouwen en wegen	53
Figuur 44. Bestrating, langs het padennetwerk zijn regelmatig maar niet doorlopend KLE aanwezig in de vorm van bermen en bomenrijen.	54
Figuur 45. Toegang tot de kapel op de Atlas der Buurtwegen	55
Figuur 46. Gebruiksintensiteit wegen door voetgangers en wandelaars obv heathmap (blauw intensief gebruik - geel extensiever gebruik) (Bron. Strava)	56
Figuur 47. Recreatieve paden	57
Figuur 48. Swotkaart kwaliteiten en potenties	62
Figuur 49. Swotkaart bedreigingen en knelpunten	64
Figuur 50. De verschillende vormen van ecosysteemdiensten visueel voorgesteld (bron: www.ecopedia.be)	66
Figuur 51. gidsmodel voor de Heuvelzone (uit Lerouge et al. 2016)	72
Figuur 52. Voorgesteld erosiebestrijdingssysteem uit Lerouge et al. 2016	73
Figuur 53. systeem van graften (uit Lerouge et al. 2016)	73
Figuur 54. Hellinglandschap met weiden, bosjes en verspreide KLE. Op de perceelsgrenzen die dwars op de helling liggen ontstaan door erosie en accumulatie van organisch en ander materiaal ophogingen, waarop KLE als hagen en solitaire struiken en bomen aanwezig zijn. (beperkt in dit geval). In Amelgem staat dit type landschapselementen onder druk. (Foto uit Hermý & De Blust 1997).	76
Figuur 55. Een graft, of begroeide steilrand, als klein landschapselement op de scheiding van akkers. (Foto uit Hermý & De Blust 1997)	76
Figuur 56. Zicht op dakenstructuur Duivelsschuur	77
Figuur 57. visiekaart: landbouw	80
Figuur 58. Opbouw van een bos met overgangen naar het omringende landschap (uit Hellmund P.C. & Smith D. S. 2006).	82
Figuur 59. Schematische doorsnede van een holle weg (uit Hermý & De Blust 1997)	84
Figuur 60. een beetle bank, die voedsel- en schuilmogelijkheden biedt aan akkervogels en (bron: https://www.vlm.be/nl/projecten/Paginas/Partridge.aspx)	87
Figuur 61. Akkers met akkerranden in de vorm van een brede bloemrijke strook (© gh),	87
Figuur 62. visiekaart: blauw groene netwerken	88
Figuur 63. Comfortstroken langs kasseiweg	91
Figuur 64. visiekaart: ontsluiting en erfgoed	92
Figuur 65. Fragment Caertboek van de abdij van Grimbergen	116
Figuur 66. Winterlinde op het kruispunt van Strooistraat en Heirbaan.	117

9.6 EXTRA

BIJLAGE: zaadmengsel grasland

Soortensamenstelling van mogelijk kruidenmengsel voor drogere soortenrijke graslanden en grasstroken (gebaseerd op de soortensamenstelling van soortenrijke hooilanden)

Zachte haver (*Avenula pubescens*), Rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*), Akkerklokje (*Campanula rapunculoides*), Knoopkruid (*Centaurea jacea*), Groot streepzaad (*Crepis biennis*), Glad walstro (*Galium mollugo*), Beemdooievaarsbek (*Geranium pratense*), Graslathyrus (*Lathyrus nissolia*), Veldlathyrus (*Lathyrus pratensis*), Gewone rolklaver (*Lotus corniculatus*), Beemdkroon (*Knautia arvensis*), Ruige leeuwentand (*Leontodon hispidus*), Margriet (*Leucanthemum vulgare*), Muskuskaasjeskruid (*Malva moschata*), Pastinaak (*Pastinaca sativa*), Karwijvarkenskervel (*Peucedanum carvifolia*), Grote bevernel (*Pimpinella major*), Kleine ratelaar (*Rhinanthus minor*), Grote ratelaar (*Rhinanthus angustifolius*), Veldsalie (*Salvia pratensis*), Knolsteenbreek (*Saxifraga granulata*), Gele morgenster (*Tragopogon pratensis*), Goudhaver (*Trisetum flavescens*),

In vochtige tot natte, niet-voedselrijke omstandigheden kunnen ook worden gebruikt:

Tweerijige zegge (*Carex disticha*), Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*), Waterkruiskruid (*Senecio aquaticus*), Moerasrolklaver (*Lotus pedunculatus*)

12.2 BIJLAGE. Boomsoorten geschikt voor lokale omstandigheden

- *Acer campestre*: Spaanse aak of veldesdoorn
- *Acer pseudoplatanus*: Gewone esdoorn
- *Alnus glutinosa*: Zwarte els
- *Betula pendula*: Ruwe berk
- *Carpinus betulus*: Haagbeuk
- *Castanea sativa* : Tamme kastanje
- *Cornus sanguinea*: Rode kornoelje
- *Corylus avellana*.: Hazelaar
- *Crataegus monogyna*: Eenstijlige meidoorn
- *Euonymus europaeus*: Wilde kardinaalsmuts
- *Fagus sylvatica*.: Beuk
- *Fraxinus excelsior*.: Es
- *Ligustrum vulgare*: Wilde liguster
- *Mespilus germanica*: Mispel
- *Populus canescens*: Grauwe abeel
- *Populus nigra* : Zwarte populier
- *Populus tremula*: Ratelpopulier
- *Prunus avium*: Boskers
- *Prunus padus*: vogelkers
- *Prunus spinosa* .: Sleedoorn
- *Quercus petraea*: Wintereik
- *Quercus robur*: Zomereik
- *Rhamnus frangula*: Spork
- *Rosa canina*: Hondсроos
- *Rosa rubiginosa*: Egelantier
- *Salix alba*.: Schietwilg
- *Salix caprea*: Boswilg
- *Sambucus nigra*.: Gewone vlier
- *Sambucus racemosa*: Trosvlier
- *Tilia cordata*: Winterlinde
- *Tilia platyphyllos*: Zomerlinde
- *Tilia x europaea* L.: Hollandse linde
- *Ulmus glabra*: Ruwe iep
- *Ulmus laevis*: Fladderiep
- *Ulmus minor*.: Gladde iep
- *Viburnum opulus*: Gelderse roos

12.3 BIJLAGE (informatief) Beschrijving van actuele VLM Beheerovereenkomsten

Waterkwaliteit: Overzicht van de gebieden, gelegen in Vlaanderen, waarbinnen een beheerovereenkomst waterkwaliteit kan gesloten worden, zoals bepaald bij Ministerieel Besluit. De kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater is een prioriteit voor het Europese en Vlaamse milieubeleid. Het verminderen van de verontreiniging van het water met nitraten afkomstig van de landbouw is daarbij een belangrijke doelstelling. Landbouwers kunnen lokaal een bijdrage leveren aan de verbetering van de waterkwaliteit door een beheerovereenkomst te sluiten met de Vlaamse Landmaatschappij. Een dergelijke overeenkomst houdt in dat de landbouwer gedurende vijf jaar een hoog aandeel gewassen met een laag risicoprofiel teelt op zijn bouwland. Teelten met een laag risicoprofiel hebben een laag gemiddeld nitraatresidu. Door dergelijke teelten te verbouwen, vermindert de uitspoeling van stikstof naar het grond- en oppervlaktewater. Daarnaast voeren risicoteelten veel organische stoffen aan. Daardoor verhoogt het koolstofgehalte in de bodem en verbetert de bodemstructuur en de bodembiodiversiteit. Tenslotte worden teelten met een laag risicoprofiel gekenmerkt door een lage erosiegevoeligheid. Dat betekent dat de afspoeling vermindert van bodemdeeltjes, nutriënten en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater. Om een beheerovereenkomst voor waterkwaliteit te kunnen sluiten, moet de landbouwer bij aanvang van de overeenkomst minimaal 2 ha bouwland in gebruik hebben in de afgebakende beheergebieden (alle subsidiabele teelten uitgezonderd blijvend grasland, meerjarige fruit- en sierteelten en houtachtige gewassen worden beschouwd als bouwland). Binnen de beheergebieden wordt gestreefd naar een versnelde verbetering van de waterkwaliteit. Landbouwers die een beheerovereenkomst waterkwaliteit hebben gesloten, ontvangen hiervoor een jaarlijkse vergoeding. De beheergebieden voor de beheerdoelstelling verbetering van de waterkwaliteit worden afgebakend op voorstel van de Vlaamse Landmaatschappij.

Soortenrijk grasland: Gebieden, gelegen in Vlaanderen, waarbinnen een beheerovereenkomst voor de ontwikkeling van soortenrijk grasland kan gesloten worden, zoals bepaald bij Ministerieel Besluit. Graslanden in landbouwgebruik bestaan vaak uit een beperkt aantal grassoorten met een hoge voederwaarde. Om de diversiteit aan grassen en kruiden op dergelijke percelen te verhogen, biedt de VLM beheerovereenkomsten voor de ontwikkeling van soortenrijk grasland aan. Een beheerovereenkomst voor soortenrijk grasland houdt onder meer in dat er geen bestrijdingsmiddelen, meststoffen en bodemverbeteraars gebruikt worden op het perceel. Bovendien moet afhankelijk van het stadium waarin het grasland zich bevindt, een specifiek maai- en/of beweidingsregime toegepast worden zoals bepaald door een deskundige voor de start van de overeenkomst. Om het opbrengstverlies te compenseren, ontvangt de landbouwer vijf jaar lang een jaarlijkse vergoeding. Beheerovereenkomsten voor de ontwikkeling van soortenrijk grasland kunnen enkel gesloten worden op graslanden in daarvoor afgebakende beheergebieden. Deze beheergebieden worden door de Vlaamse minister afgebakend, op voorstel van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

Akkervogels: Gebieden, gelegen in Vlaanderen, waarbinnen een beheerovereenkomst voor akkervogels (grauwe gors, geelgors, veldleeuwerik, patrijs, gele kwikstaart, ringmus en kievit) kan gesloten worden, zoals bepaald bij Ministerieel Besluit. Akkervogels zoals veldleeuwerik en patrijs gaan in Vlaanderen, net als in de rest van West-Europa, zeer sterk achteruit. Dat heeft te maken met veranderingen in het landbouwlandschap waardoor ze onvoldoende voedsel, broed- en schuilplaatsen vinden. In de beheergebieden soortenbescherming hebben maatregelen voor akkervogels de grootste meerwaarde aangezien er nog voldoende grote akkervogelpopulaties voorkomen. Door het voedselaanbod te verhogen en in extra nest- en schuilgelegenheid te voorzien, stijgen de overlevingskansen van de akkervogels. Het is belangrijk dat de maatregelen voldoende gespreid worden over het gebied. Ze worden opgedeeld in kerngebieden en zoekzones. Kerngebieden zijn gebieden met een actuele hoge aanwezigheid van akkervogels. Zoekzones zijn gebieden met een hoge potentie op de aanwezigheid van akkervogels. Binnen de kerngebieden wordt op basis van de populatiedichtheid aan akkervogels onderscheid gemaakt tussen prioritaire kerngebieden met de hoogste dichtheden, de 15.000 ha beste gebieden en de 25.000 ha beste gebieden. In de kerngebieden kan elke individuele landbouwer een beheerovereenkomst sluiten. In de resterende oppervlakte van het beheergebied, de zoekzones, kan dit alleen in het kader van een akkervogelproject. In de beheergebieden voor akkervogels kunnen beheerovereenkomsten voor de aanleg en onderhoud van een 'gemengde grasstrook plus' gesloten worden en overeenkomsten voor de teelt van een zaadleverend voedselgewas zoals tarwe of boekweit. Een 'gemengde grasstrook plus' is een kruidenrijke grasstrook die insecten aantrekt die als zomervoedsel dienen voor de akkervogels en hun jongen. Daarnaast biedt de grasstrook nestgelegenheid en het jaar rond schuilmogelijkheid. Door zaadleverend voedselgewas te laten staan tot in het voorjaar kunnen de akkervogels zich tijdens de winter voeden met granen. Bovendien zorgt het voedselgewas voor dekking op een moment dat veel akkers er kaal bij liggen. De landbouwer ontvangt ter compensatie vijf jaar lang een jaarlijkse vergoeding. Beheergebieden voor akkervogels maken deel uit van de beheergebieden voor soortenbescherming. De beheergebieden voor de beheerdoelstelling soortenbescherming worden afgebakend op voorstel van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) op basis van de recentst beschikbare monitoringsdata.